

CUPRINS

Capitolul I

Aspecte introductive privind dreptul european al afacerilor	7
1. Specificul dreptului european al afacerilor	7
2. Domeniul de aplicare	9
3. Importanța dreptului european al afacerilor	11
4. Finalitățile dreptului european al afacerilor	13
5. Raportul juridic de afaceri. Particularități în dreptul european al afacerilor. Subsidiaritate și descentralizare	14
6. Izvoarele dreptului european al afacerilor	15
7. Caracteristici ale dreptului european al afacerilor	16
8. Divizarea regulilor de drept european al afacerilor	16
9. Reguli de interpretare în dreptul european al afacerilor	17
10. Modalități alternative de soluționare a conflictelor în dreptul european al afacerilor	20
11. Dreptul european al afacerilor: aplicare în timp, în spațiu și asupra persoanelor	23
12. Delimitări conceptuale în dreptul european al afacerilor	24

Capitolul II

Construcția europeană și Europa în schimbare, cu impact asupra dreptului european al afacerilor. Tratatul Uniunii Europene, repere esențiale în dreptul european al afacerilor, de la Paris la Lisabona, prin Roma, Maastricht,

Amsterdam și Nisa	27
1. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO) de la Paris, reper în dreptul european al afacerilor	30
2. Tratatul de la Roma (CEE) – Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, reper în dreptul european al afacerilor	31
3. Tratatul privind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEa sau Euratom), reper în dreptul european al afacerilor	32
4. Tratatul de fuziune – Tratatul de la Bruxelles	34
5. Tratatul de la Luxemburg – Tratatul de modificare a anumitor dispoziții bugetare/Primul Tratat bugetar	34
6. Al doilea Tratat bugetar/Tratatul de la Bruxelles	35
7. Actul Unic European (AUE), reper în dreptul european al afacerilor	35
8. Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)/Tratatul de la Maastricht, reper în dreptul european al afacerilor	37
9. Tratatul de la Amsterdam, reper în dreptul european al afacerilor	38
10. Tratatul de la Nisa, reper în dreptul european al afacerilor	39
11. Tratatul de la Lisabona, reper în dreptul european al afacerilor	40
12. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene	42
13. Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa, 2004, neratificat	43
14. Acordul Schengen din 1985, reper în dreptul european al afacerilor	44
15. Acordul privind Spațiul Economic European, reper în dreptul european al afacerilor	46
16. Cartea Albă privind viitorul Europei. Reflecții și scenarii pentru UE, 2017	47

Capitolul III

Instituțiile Uniunii Europene. Implicații în dreptul european al afacerilor	50
1. Parlamentul European.....	51
2. Consiliul European	51
3. Consiliul.....	52
4. Comisia Europeană (Comisia).....	55
5. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)	56
6. Banca Centrală Europeană (BCE)	56
7. Curtea Europeană de Conturi.....	57
8. Banca Europeană de Investiții (BEI)	57
9. Ombudsmanul European	57

Capitolul IV

Obiective, valori și principii specifice Uniunii Europene. Implicații în dreptul european al afacerilor	58
1. Obiective și valori comune	58
2. Principii aplicabile dreptului european al afacerilor	63
3. Aplicabilitatea dreptului Uniunii în dreptul intern al statelor membre. Aplicabilitatea dreptului european al afacerilor	69

Capitolul V

Etica, buna-credință și responsabilitatea socială în dreptul european al afacerilor. Filosofia economică și politică a comerciantului	73
1. Etica în afaceri	73
2. Responsabilitatea socială în afaceri și în dreptul european al afacerilor	76
3. Coduri de etică și conduită în afaceri.....	78
4. Filosofia economică și politică a participanților la mediul european de afaceri. Mercantilism vs. colbertism	78
5. Buna-credință în dreptul european al afacerilor.....	80

Capitolul VI

Uniunea economică și monetară (UEM) în dreptul european al afacerilor	82
1. Uniunea economică și monetară (UEM). Semnificații în plan european	82
2. Instituțiile uniunii economice și monetare.....	85
3. Moneda Euro, monedă unică	87
4. Politica monetară europeană. Guvernanța economică. Convergență economică	90
5. Uniunea bancară, rol de completare a Uniunii economice și monetare (UEM)	93
6. Strategia Europa 2020 – strategie europeană pentru o creștere inteligentă	93

Capitolul VII

Aspecte de drept financiar și fiscal în spațiul european al afacerilor	95
1. Instituții financiare europene	95
1.1. Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC). Eurosistemul	95
1.2. Banca Centrală Europeană (BCE)	97
1.3. Banca Europeană de Investiții (BEI)	98

1.4. Fondul European de Investiții	99
1.5. Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare	99
2. Aspecte de drept financiar în plan european.....	100
3. Drept fiscal în plan european. Politici fiscale la nivel european. Armonizare și cooperare fiscală.....	102
4. Acte juridice ale Uniunii Europene cu aplicabilitate în domeniul dreptului financiar și în domeniul dreptului fiscal, de interes în dreptul european al afacerilor	106

Capitolul VIII

Libertățile fundamentale în spațiul european, temelie a pieței unice, esențiale

în dreptul european al afacerilor	108
1. Delimitări conceptuale: piață, piață comună, piață internă, piață unică europeană, spațiul de liber schimb, uniune vamală, uniune economică	110
2. Piața unică. Principii generale	118
3. Semnificația pieței unice în dreptul european al afacerilor	119
4. Strategii privind piața unică. Domenii de acțiune	120
5. Uniunea vamală – semnificații în dreptul european al afacerilor	125
6. Libertățile fundamentale din cadrul pieței interne – semnificații în dreptul european al afacerilor	126
6.1. Libera circulație a mărfurilor – semnificații în dreptul european al afacerilor.....	127
6.2. Libera circulație a persoanelor – semnificații în dreptul european al afacerilor	127
6.3. Libera circulație a serviciilor – semnificații în dreptul european al afacerilor.....	128
6.4. Libera circulație a capitalurilor și a plăților – semnificații în dreptul european al afacerilor	128
7. Principii specifice libertăților fundamentale de circulație	129
8. Libertatea de comunicare, libertățile fundamentale de circulație în spațiul european și dreptul european al afacerilor. Tabloul de bord în interiorul pieței unice UE.....	130
9. Construcția europeană și ordinea comercială internațională. GATT și OMC	132
10. Competențele UE privind piața internă și privind libera circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalurilor.....	134
11. Libera circulație a mărfurilor.....	135
11.1. Considerații generale. Clarificări conceptuale. Spațiul de liberă circulație a mărfurilor.....	135
11.2 Temeiul juridic	137
11.3. Noțiunea de marfă pentru care se aplică libera circulație.....	139
11.4. Uniunea vamală	140
11.4.1. Uniunea vamală. Tarif vamal comun. Codul Vamal european.....	140
11.4.2. Teritoriul vamal al Uniunii. Spațiul Economic European	141
11.4.3. Legislație vamală.....	143
11.4.4. Obiect și domeniu de aplicare al Codului vamal al Uniunii	143
11.4.5. Taxele la import și export. Mărfuri unionale și neunionale. Originea mărfurilor	144
11.4.6. Valoarea în vamă a mărfurilor.....	145

11.4.7. Tarif vamal comun.....	146
11.4.8. Punerea în liberă circulație. Măsuri de politică comercială	148
11.5. Efectul direct al dispozițiilor Tratatului.....	148
11.6. Protecția comercială. Modalități procedurale de realizare a liberei circulații a mărfurilor	149
11.7. Interzicerea între statele membre a taxelor vamale și a taxelor cu efect echivalent taxelor vamale	150
11.7.1. Taxe vamale. Noțiune. Interzicerea taxelor vamale.....	150
11.7.2. Taxe cu efect echivalent taxelor vamale. Noțiune. Interzicerea taxelor cu efect echivalent taxelor vamale	151
11.7.3. Alte taxe.....	152
11.7.4. Recuperarea/restituirea taxelor care nu respectă legislația UE	153
11.8. Interzicerea între statele membre a restricțiilor cantitative și a măsurilor cu efect echivalent, la import și export.....	153
11.8.1. Restricții cantitative. Noțiune. Contingentare. Contingente cantitative	153
11.8.2. Măsuri cu efect echivalent restricțiilor cantitative. Noțiune	154
11.8.2.1. Directiva nr. 70/50 din 22 decembrie 1969	154
11.8.2.2. Hotărârile Dassonville, Cassis de Dijon, Keck și Mithouard. Regim juridic european pentru anumite modalități de vânzare.....	155
11.9. Interzicerea între statele membre a impozitelor interne cu caracter discriminatoriu – art. 110 TFUE. Nediscriminare fiscală.....	159
11.10. Monopoluri naționale cu caracter comercial	159
11.11. Excepții de la aplicarea principiului liberei circulații a mărfurilor	160
11.11.1. Justificări determinate de protejarea unor valori ale societății. Art. 36 TFUE, interpretare strictă.....	160
11.11.2. Excepții stabilite de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.....	160
11.11.3. Condiții în care pot fi invocate excepțiile de la aplicarea principiului liberei circulații a mărfurilor din art. 36 TFUE.....	161
11.12. Clauze de salvagardare	161
11.13. Cadrul legal european privind libera circulație a mărfurilor: libertatea de acțiune a statelor membre	162
11.13.1. Libertate limitată de acțiune a statelor membre: directive, regulamente, norme	162
11.13.2 Regulamentul (CE) nr. 2679/98. Funcționarea pieței interne în legătură cu libera circulație a mărfurilor între statele membre: obstacole în calea comerțului, mecanism de intervenție rapidă	163
11.13.3. Norme. Regulamentul (CE) nr. 764/2008 privind norme tehnice naționale pentru produsele comercializate în mod legal în alt stat membru	164
11.14. Armonizarea reglementărilor naționale cu privire la libera circulație a mărfurilor.....	166
11.15. Contribuția Parlamentului European cu privire la libera circulație a mărfurilor.....	166

12. Libera circulație a persoanelor	167
12.1. Considerații generale. Clarificări conceptuale.....	167
12.2. Temeiul juridic	169
12.3. Principii relevante.....	170
12.4. Evoluția reglementărilor privind libera circulație a persoanelor	171
12.5. Cetățenia Uniunii Europene. Efectul direct al dispozițiilor privind cetățenia Uniunii Europene	172
12.6. Beneficiarii liberei circulații a persoanelor. Cetățenii. Resortisanții. Lucrătorii. Societățile	173
12.7. Libera circulație a cetățenilor Uniunii Europene și a membrilor familiilor lor.....	178
12.8. Libera circulație a lucrătorilor în Uniunea Europeană	183
12.9. Excepții de la libera circulație a persoanelor în Uniunea Europeană	185
12.10. Libertatea de stabilire. Caracteristici. Restricții	186
12.11. Armonizarea legislațiilor: recunoașterea calificărilor profesionale.....	189
12.12. Clauze de salvagardare.....	190
12.13. Libera circulație în Spațiul Schengen.....	191
12.14. Contribuția Parlamentului European cu privire la libera circulație a persoanelor	191
13. Libera circulație a serviciilor.....	192
13.1. Considerații generale. Clarificări conceptuale. Noțiunea de servicii.....	192
13.2. Temeiul juridic	195
13.3. Libera circulație a serviciilor. Raportul față de libertatea de stabilire.....	196
13.4. Clasificarea serviciilor.....	200
13.5. Excepții privind libera circulație a serviciilor	201
13.6. Rolul Parlamentului European cu privire la libera circulație a serviciilor	202
14. Libera circulație a capitalurilor și a plăților.....	203
14.1. Considerații generale. Clarificări conceptuale. Circulația capitalului. Plăți	203
14.2. Temeiul juridic	205
14.3. Efectul direct al dispozițiilor privind circulația capitalurilor	206
14.4. Evoluția reglementărilor privind libertatea de circulație a capitalurilor.....	206
14.5. Libera circulație a capitalurilor și a plăților. Obiectivele specifice. Capitaluri. Plăți.....	207
14.6. Restricții privind libera circulație a capitalurilor și a plăților.....	212
14.7. Libera circulație a capitalurilor și spălarea banilor.....	214
14.8. Clauze de salvagardare.....	214
14.9. Armonizarea reglementărilor naționale cu privire la libera circulație capitalurilor și plăților	215
14.10. Rolul Parlamentului privind libera circulație a capitalurilor	216

Capitolul IX

Dreptul concurenței în Uniunea Europeană	217
1. Concurența în dreptul național și în dreptul european. Semnificații nivel național și european. Dispoziții juridice relevante	217

2. Politica europeană în materie de concurență	225
3. Acorduri anticoncurențiale: acorduri între întreprinderi care au ca scop împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței (art. 101 TFUE). Delimitări conceptuale	228
4. Abuzul de poziție dominantă (art. 102 TFUE)	232
5. Controlul concentrărilor economice	235
6. Interzicerea ajutoarelor de stat (art. 107 TFUE)	237
7. Liberalizarea piețelor	239

Capitolul X

Politica comercială comună în UE. Influențe în dreptul european al afacerilor ...	240
1. Dispoziții relevante	240
2. Politica comercială comună. Semnificații și direcții. Liberalizarea schimburilor comerciale. Runda de la Doha	241
3. Politica comercială comună. Strategia Europa 2020	248
4. Politica regională	249

Capitolul XI

Particularități privind societățile în dreptul european al afacerilor	250
1. Dispoziții juridice privind societățile în dreptul european al afacerilor. Semnificația societății în dreptul european	250
2. Societățile europene (<i>Societas Europaea</i> SE)	253
3. Societatea cooperativă europeană (SCE)	255
4. Grupurile Europene de Interes Economic	257
4.1. Grupuri de Interes Economic (art. 118-231 din Legea nr. 161/2003)	257
4.2. Grupuri Europene de Interes Economic	259

Capitolul XII

Politici ale Uniunii Europene de importanță în dreptul european al afacerilor	262
1. Politica externă și de securitate comună	263
2. Politica creării unui spațiu de libertate, securitate și justiție	267
3. Politica de dezvoltare	269
4. Politica UE privind coeziunea economică, socială și teritorială	269
5. Politica UE privind întreprinderile și industria în vederea îmbunătățirii mediului de afaceri	271
6. Politicile economice și financiare. Uniunea economică și monetară	272
7. Politica UE privind protecția consumatorilor	273
8. Politica UE privind concurența	274
9. Politica UE în materie de impozitare și fiscalitate	275
10. Politici UE în materie de justiție și drepturi fundamentale	276
11. Politici privind ocuparea forței de muncă. Politica socială	276
12. Politica UE privind mediul, energia, schimbările climatice	279
13. Piața unică digitală	282
14. Politica vamală a UE	282
15. Alte politici UE: privind transporturile, agricultura etc	283

Capitolul XIII**Aspecte de drept penal al afacerilor. Implicații în dreptul european**

al afacerilor	286
1. Drept penal al afacerilor. Specificul criminalității în domeniul afacerilor	286
2. Infrațiuni în domeniul societăților – Legea nr. 31/1990, republicată	288
3. Infrațiuni privind regimul concurenței – Legea nr. 11/1991 și Legea nr. 21/1996	293
4. Spălarea banilor – Legea nr. 656/2002	294
5. Infrațiuni care privesc grupurile de interes economic – Legea nr. 161/2003	295
6. Infrațiuni privind monopolul de stat – Legea nr. 31 din 6 mai 1996	296
7. Infrațiuni privind Codul Vamal al României (Legea nr. 86/2006) și Legea nr. 84/1992 privind regimul zonelor libere	296
7.1. Codul Vamal al României	296
7.2. Legea nr. 84 din 21 iulie 1992 privind regimul zonelor libere	297
8. Infrațiuni privind regimul mediului	298
9. Infrațiuni privind piața de capital Legea nr. 297/2004	300
10. Infrațiuni de corupție, infrațiuni asimilate acestora – Legea nr. 78/2000, Noul Cod penal	300
11. Infrațiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene – Legea nr. 78/2000	302
12. Infrațiuni din domeniul financiar-fiscal – Legea nr. 241/2005	304
13. Infrațiuni privind sistemele informatice. Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice. Infrațiuni privind comerțul electronic	305
14. Infrațiuni privind nesocotirea încrederii, în Noul Cod penal. Infrațiuni privind regimul cambiei, biletului la ordin și al cecului	306
15. Infrațiuni din domeniul proprietății intelectuale	308
15.1. Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor	308
15.2. Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție	310
15.3. Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor	311
15.4. Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice	311
16. Direcții și dispoziții ale Uniunii Europene relevante pentru criminalitatea în afaceri. Cooperarea multilaterală între Uniunea Europeană și statele membre privind investigarea fenomenului infracțional	311

Capitolul XIV**Dreptul european al contractelor. Armonizare europeană. Tendințe de unificare** 315

1. Direcții generale privind dreptul european al contractelor și dreptul european al afacerilor	315
2. Evoluția dreptului contractelor, aspecte privind globalizarea și internaționalizarea raporturilor juridice contractuale	317
3. Armonizarea dreptului privat european. Tendințe de unificare a dreptului european al contractelor. Un drept comun al contractelor la nivel UE	319
4. Principii generale ale dreptului civil al Uniunii Europene	322
5. Piața unică la nivel european, libertățile fundamentale și armonizarea dreptului european al contractelor: acțiuni de apropiere specifice dreptului contractelor în statele membre ale Uniunii Europene	327

6. Principiile UNIDROIT privind contractele comerciale internaționale 2016	334
7. Principiile dreptului european al contractelor (Principles of European Contract Law – PECL, Comisia Lando).....	336
8. Proiectul Academiei Privatiștilor Europeni de la Pavia: Codul european al contractelor (Codul Pavia/Codul Gandolfi).....	338
9. Proiectul Common Core of European Private Law (proiectul Trento).....	340
10. Cadrul comun de referință – Common Frame of Reference/CFR	340
11. Proiectul Cadrului comun de referință/DCFR – Draft Common Frame of Reference.....	342
12. Contribuția franceză la dreptul european al contractelor. Viziunea franceză asupra Proiectului Cadrului comun de referință	343
13. Propunere de Regulament privind o legislație europeană comună în materie de vânzări – CESL	345
14. Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri, încheiată la Viena la 11 aprilie 1980, în vigoare la 1 ianuarie 1988	346
15. Roma I – Regulamentul nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. Regulamentul Bruxelles I – Regulamentul privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială ...	348
16. O analiză concretă: principiul bunei-credințe în plan contractual, uniformizare și armonizare la nivelul dreptului european al contractelor	351

Capitolul XV

Unificarea dreptului afacerilor în Europa. Un Cod European al Afacerilor	365
---	------------

Anexă	372
--------------------	------------

1. Cuprinsul Tratatului privind Uniunea Europeană – TUE (versiunea consolidată 2016)	372
2. Tratatul privind Uniunea Europeană – TUE (versiunea consolidată 2016) – extras	372
3. Cuprinsul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene – TFUE (versiune consolidată 2016).....	377
4. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene – TFUE (versiune consolidată 2016) – extras	381
5. Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (versiune consolidată 2016) – extras	403
6. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2016) – extras	406

Bibliografie	409
---------------------------	------------

Capitolul I

ASPECTE INTRODUCTIVE

PRIVIND DREPTUL EUROPEAN AL AFACERILOR

1. Specificul dreptului european al afacerilor
2. Domeniul de aplicare
3. Importanța dreptului european al afacerilor
4. Finalitățile dreptului european al afacerilor
5. Raportul juridic de afaceri. Particularități în dreptul european al afacerilor. Subsidiaritate și descentralizare
6. Izvoarele dreptului european al afacerilor
7. Caracteristici ale dreptului european al afacerilor
8. Divizarea regulilor de drept european al afacerilor
9. Reguli de interpretare în dreptul european al afacerilor
10. Modalități alternative de soluționare a conflictelor în dreptul european al afacerilor
11. Dreptul european al afacerilor: aplicare în timp, în spațiu și asupra persoanelor
12. Delimitări conceptuale în dreptul european al afacerilor

1. Specificul dreptului european al afacerilor

Dreptul european al afacerilor reprezintă o disciplină care studiază dreptul Uniunii Europene, din perspectiva construcției europene, cu particularitățile ce țin de specificul unui mediu de afaceri în cadrul uniunii economice și monetare și în funcție de specificul politicilor la nivel european.

Dreptul european al afacerilor se caracterizează ca o subramură a dreptului european, cu conținut pluridisciplinar care decurge din numeroasele relații sociale avute în vedere, în cadrul căreia se urmărește disciplinarea unor relații sociale formate în jurul mediului de afaceri și cu accent pe mediul de afaceri european, cu implicațiile specifice la nivelul reglementărilor din Uniunea Europeană.

Dreptul european al afacerilor este o ramură a dreptului european care se concentrează pe regulile izvorâte din tratatele fondatoare ale Uniunii Europene și din tratatele de modificare, pe tratatele încheiate de Uniune cu statele terțe, pe jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, referitoare la piața comună generală, cu politica specifică la nivel de uniune, pe piețele specifice (agricultură, transport, mediu, energie etc.), cu accent pe ideea de uniune economică și monetară, pe moneda unică la nivel european, pe cele patru libertăți de circulație (mărfuri, capitaluri, persoane și servicii), pe reguli specifice la nivel european în materie de concurență, pe reguli specifice de drept financiar și fiscal în spațiul european

al afacerilor, mai ales cu implicații privind dreptul european al contractelor și cu eforturile de armonizare la nivel european, inclusiv cu accente în dreptul penal, pentru măsuri de combatere a criminalității specifice dreptului european al afacerilor.

La nivel de sens universitar al noțiunii, dreptul european al afacerilor ar îngloba aspectele ce țin de moneda unică, cele patru libertăți de circulație (mărfuri, capitaluri, persoane și servicii) și regulile de concurență (poziții dominante, concentrările, ajutoarele de stat, întreprinderile publice)¹, însă această interpretare este limitativă, deoarece trebuie înlocuită cu o perspectivă mai generală, care să țină cont de faptul că dreptul european al afacerilor presupune implicații și are un câmp de aplicare mai vast decât atât.

Dreptul european al afacerilor este strâns legat de dreptul Uniunii Europene, care este un corp important de principii, reguli și norme care se înscriu printre ramurile cele mai diversificate ale dreptului, cu legături cu alte ramuri, iar dreptul european al afacerilor nu este doar o ramură a dreptului Uniunii Europene, ci vizează piața unică, dar și piețele privind agricultura, transporturile etc. Ca definiție, se consideră că dreptul european al afacerilor constituie un ansamblu de principii și norme juridice conținute de Tratat sau elaborate de instituțiile Uniunii Europene, prin care se urmărește în principal dezvoltarea și buna funcționare a pieței interne a Uniunii Europene, fiind vorba despre un ansamblu vast și coerent de principii și norme care au corespondență în dreptul național al statelor membre².

Dreptul european al afacerilor înseamnă analiza principiilor și a dispozițiilor existente la nivelul dreptului Uniunii Europene, cu accent pe dezvoltarea și funcționarea eficientă a Pieței unice europene, pe respectarea libertăților fundamentale ale persoanelor și pe dezvoltarea economică și socială.

Conform art. 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată 2016, TUE)³, Uniunea Europeană se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, a libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, iar aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.

Dreptul european al afacerilor privește relațiile comerciale și civile din piața unică a Uniunii Europene, cu implicații pe latură privată, adică cu privire la tranzacțiile civile și comerciale europene cu element de extraneitate, sau publică, cu privire la politicile comune din sfera economică, realizate de instituții europene (sistemul de taxe, taxa pe valoare adăugată, subvenții guvernamentale, protecția consumatorilor, publicitatea, mediul, concurența, sănătatea)⁴.

Dreptul Uniunii Europene privind afacerile reprezintă o ramură de drept, o parte a dreptului Uniunii, care se ocupă cu studiul regulilor privind acțiunea agenților economici și a statelor în spațiul pieței interne⁵.

¹ C. Gavalda, G. Parleani, B. Lecourt, *Droit des affaires de l'Union européenne*, Ed. Lexis Nexis, Paris, 2015, p. 38.

² A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 5; A se vedea A. Decocq, G. Decocq, *Droit européen des affaires*, 2e éd., Éd. LGDJ, Paris, 2010, p. 13.

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JO) C 202/01, 7.6.2016.

⁴ C.T. Ungureanu, *Dreptul european privat al afacerilor*, Ed. Junimea, Iași, 2002, p. 5.

⁵ A.I. Dușcă, *Dreptul Uniunii Europene privind afacerile*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 63.

Dreptul european al afacerilor, cu legătură directă privind sistemul juridic european și cu procesul de integrare la nivel european, reprezintă o disciplină cu implicații pluridisCIPLINARE, deoarece un drept european al afacerilor nu înseamnă o viziune strict limitată la piața internă și la libertățile de circulație, ci, mai mult de atât, într-un sens mai larg, reunește norme juridice aparținând de ramuri de drept diferite, depășind sfera unui drept comercial, adică din dreptul civil, dreptul financiar și fiscal, din dreptul muncii, din dreptul european al contractelor, din dreptul penal cu implicații specifice etc., acest rezultat fiind realizat la nivelul legăturilor și prezentării disciplinei într-o viziune integratoare.

Existența dreptului european al afacerilor este justificată în ideea realizării principiilor din preambulul Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și vizează aspecte ce țin de consolidarea economiilor naționale și de convergența acestora, cele privind uniunea economică și monetară care presupune o monedă unică și stabilă, are în vedere progresul economic și social al popoarelor lor, ținând seama de principiul dezvoltării durabile și în cadrul realizării pieței interne, al consolidării coeziunii și protecției mediului, precum și aplicarea politicilor care asigură progrese concomitente în domeniul integrării economice și în celelalte domenii.

Dreptul european al afacerilor este considerat¹ ca fiind partea cea mai importantă a dreptului Uniunii Europene, deoarece are la bază ideea care a stat la baza procesului de integrare economică și la baza construcției europene, care să țină piept noilor puteri mondiale, iar dreptul european are ca obiect favorizarea dezvoltării economice rapide a Uniunii Europene și favorizarea comerțului.

Referitor la dreptul european al afacerilor, ca metodă de reglementare, se pune accent pe armonizarea dreptului european al afacerilor și pe uniformizare². Inspirația doctrinară a dreptului european al afacerilor se regăsește în liberalismul economic³.

Dreptul european al afacerilor este o ramură de drept parte a dreptului Uniunii Europene, care este definit⁴ ca ansamblu de principii și norme juridice cuprinse în tratatele Uniunii și în regulamente, directive, decizii etc. care reglementează domeniul afacerilor, studiul dreptului european al afacerilor fiind de mare actualitate.

2. Domeniul de aplicare

Dreptul european se aplică cetățenilor Uniunii Europene, în principiu. Deși dreptul european se aplică statelor membre ale Uniunii Europene, nu se limitează doar la acestea, fiind preluat și de statele care candidează la aderare, în mod natural, fiind o constantă mișcare de absorbire a dreptului economic, dreptul european fiind preluat și transpus cu modificări cu privire la libertatea de circulație persoanelor și în dreptul țărilor considerate asociate (Israel, Turcia, Statele din Maghreb)⁵, iar dreptul european al afacerilor trebuie privit în strânsă legătură cu aceste aspecte. Dreptul european al afacerilor trebuie privit în legătură

¹ P. Suian, *Dreptul european al afacerilor*, Ed. Risoprint, Cluj Napoca, 2008, p. 7.

² R. Oprea, *Dreptul european al afacerilor*, Galați University Press, 2010, pp. 11-16.

³ A. Decocq, G. Decocq, *op. cit.*, p. 17 și urm.

⁴ M. Tutunaru, R. Morega, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2012, pp. 7, 9.

⁵ C. Gavaldà, G. Parleani, B. Lecourt, *op. cit.*, p. 15; L. Tec, *Dreptul european al afacerilor*, ed. a 2-a, Ed. Mirton, Timișoara, 2012, pp. 17-18.

cu dreptul european, prin construcția progresivă a unui spațiu juridic și economic regional, care depășește frontierele continentului european.

Tratatul de la Roma a realizat o uniune economică, în ideea că economia este pusă în serviciul interesului superior al binelui, progresului și al apropierii dintre popoare¹, ca finalități ce se regăsesc în preambulul Tratatului privind Uniunea Europeană (TUE) (consolidarea economiilor naționale, convergența acestora, o uniune economică și monetară bazată pe o monedă unică și stabilă, progresul economic și social al popoarelor, ținând seama de principiul dezvoltării durabile și în cadrul realizării pieței interne, al consolidării coeziunii și protecției mediului, politici care asigură progrese concomitente în domeniul integrării economice și în celelalte domenii), precum și în art. 2 TFUE (care arată că Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, iar aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați), precum și în preambulul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată, TFUE)² (progresul economic și social al statelor lor prin eliminarea barierelor care divizează Europa, scopul esențial al eforturilor privind ameliorarea constantă a condițiilor de viață și de muncă a națiunilor, eliminarea obstacolelor existente, care presupune o acțiune concertată în vederea garantării stabilității în expansiune, a echilibrului în schimburi și a loialității în concurență, consolidarea unității economiilor statelor membre și dezvoltarea armonioasă a acestora prin reducerea decalajelor între anumite regiuni și a întârzierii în cazul regiunilor defavorizate, politică comercială comună, pentru înlăturarea progresivă a restricțiilor privind schimburile internaționale).

Economia este motorul integrării, cu rațiuni economice ce se împletesc cu rațiuni juridice, iar noțiunea de activitate economică este foarte importantă, fiind cea care determină domeniul de aplicare pentru regulile din Tratatul de la Roma, iar semnificația nu trebuie redusă la cea din dreptul național, deoarece activitatea economică trebuie interpretată în raport de obiectivele din tratat, în sensul că se poate extinde în diverse sectoare, cum ar fi cultură, artă, servicii publice. În dreptul european, activitatea economică este acea activitate care se exercită și pentru care se primește o remunerație sau care urmează să fie remunerată, indiferent dacă remunerația provine de la un consumator sau utilizator de produse sau servicii, indiferent dacă activitatea este sau nu profesională, indiferent dacă este sau nu profitabilă³.

Dreptul european al afacerilor s-a impus ca necesitate în procesul de integrare economică a construcției europene, reunind norme juridice din mai multe ramuri de drept (drept vamal, financiar, comercial etc.) care au reglementat în special dreptul afacerilor; obiectivul celor patru libertăți fundamentale – libertatea de circulație a serviciilor, a persoanelor, a mărfurilor și a capitalurilor și plăților este de a înlătura barierele din calea dezvoltării la nivelul Uniunii Europene⁴.

¹ C. Gavalda, G. Parleani, B. Lecourt, *op. cit.*, p. 15.

² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JO) C 202, 7.6.2016.

³ C. Gavalda, G. Parleani, B. Lecourt, *op. cit.*, p. 15; A se vedea și L. Tec, *op. cit.*, p. 14.

⁴ D.N. Popescu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. ERA, București, 2009, p. 17.

3. Importanța dreptului european al afacerilor

Construcția europeană este privită ca oscilând între spus și nespus, între politică și economie, iar dreptul european și, în special, dreptul european al afacerilor prezintă importanță din mai multe perspective, descrise pe larg astfel¹:

a) contestarea, în sensul că dreptul european al afacerilor poate fi invocat de resortisanții statelor membre în fața instanțelor naționale, această posibilitate permisă de legislațiile statelor membre pentru proprii subiecți, prin intermediul propriilor instanțe, fiind considerată un resort esențial, deoarece succesul judiciar realizat de întreprinderi permite consumatorilor și utilizatorilor finali să se bucure de toate avantajele construcției europene.

b) liberalizarea, ca trăsătură importantă a dreptului european economic, care prezintă și dezavantaje; astfel, libertățile de circulație din Uniunea Europeană (mărfuri, capitaluri, persoane și servicii) permit operatorilor economici să se bucure de deschiderea unei piețe largi, de 500 de milioane de locuitori, iar această libertate permite întreprinderilor să-și aleagă, în funcție de interesele proprii, locul de înființare, sediul, locul unde este asigurată producția, direcția, organizarea fluxului afacerilor și a fluxului comercial, cu observarea faptului că întreprinderile europene, chiar și cele mici, au o perspectivă continentală, în timp ce statele conservă o viziune teritorială;

c) delocalizarea, în sensul că libertățile europene favorizează în mod evident delocalizarea, iar construcția europeană presupune o competiție constantă și multiplă între întreprinderi, între state, între legislații. Un număr mare de întreprinderi din statele membre ale Uniunii Europene cele mai bogate au reușit, prin intermediul pieței unice, să dobândească o importanță pe care nu ar fi putut să o atingă pe piața națională, iar acest raționament este cel care duce la sporirea nivelului de bogăție în statele de origine. Totuși, diferențele privind nivelul de trai sau nivelul salariilor ar putea da impresia greșită că delocalizarea înseamnă pierderea substanței economice, însă statele membre ale UE au cunoscut acest fenomen, iar rolul statului este de a veghea la impactul legislației și la propria politică economică.

c) dublul limbaj, care privește faptul că de multe ori guvernele sunt conștiente de evoluțiile necesare și, referitor la faptul că nu doresc adoptarea la nivelul statului propriu a măsurilor și reformelor nepopulare, preferă ca, discret, să nu se opună directivelor sau regulamentelor europene, însă le prezintă opiniei publice ca reforme nepopulare impuse de Bruxelles; dar, procedând astfel, consolidează în mod insidios reproșurile legate de tehnocrație și deficitul democratic al construcției europene; această deresponsabilizare este privită ca un rău necesar, indicând un semi-curaj cu privire la dublul limbaj, fiind un motor puternic al construcției europene.

e) tehnocrația, privită ca resort esențial al construcției europene, privește deresponsabilizarea guvernelor statelor membre în fața opiniei publice, vizând și reproșurile privind deficitul democratic la adresa construcției europene. „Eurostructurocratismul” (Gavalda) conduce la elaborarea excesivă de texte neclare, greu de înțeles, însă are numeroase avantaje legate de favorizarea unor reglementări imparțiale în raport de cele ale statelor, mai puțin precipitate, mai bine pregătite. O societate complexă are nevoie de astfel de texte complexe, mai complicate uneori, destinate profesioniștilor dintr-un anumit sector economic.

¹ C. Gavalda, G. Parleani, B. Lecourt, *op. cit.*, pp. 19-20; A se vedea și L. Tec, *op. cit.*, pp. 16-17.

g) rezistența, atunci când e necesar, în ideea că, uneori, construcția europeană este văzută ca avatar local al unei mondializări fără garanții, însă uitând esențialul legat de construcția europeană care vizează toate popoarele și semnificația politicilor agricole, concurență etc. Economia înseamnă vizarea unor obiective vaste, iar interesul general poate să impună sau să permită rezistența când acest lucru se impune, pentru a salva aspecte esențiale din anumite legislații naționale, nearmonizate, și permite transferarea la nivel european a intereselor generale comune ale statelor membre.

h) armonizarea; Europa este un spațiu care înseamnă diversitate, dar cu multe valori comune, iar economiile statelor membre nu pot fi excesiv de diferite, ceea ce înseamnă că armonizarea, când este considerată necesară și când este posibilă, reprezintă un mijloc pentru a ajunge la un veritabil spațiu economic deschis, fără bariere (cu măsuri de armonizare privind sectorul financiar, bursier etc.). Armonizarea poate fi indirectă și vizează descentralizarea (de exemplu, aplicarea dreptului concurenței). Pentru aplicarea dreptului Uniunii, este dificil de permis o existență a unor drepturi naționale prea diferite, fiind greu de explicat de ce pentru fapte similare deciziile judecătorilor sunt diferite, după cum se aplică dreptul național sau dreptul european. Descentralizarea aplicării dreptului european permite competiția între legile naționale și eliminarea celor excesive sau nejustificate.

i) federalizarea, în sensul că dreptul european deschide resortisanților statelor membre perspective juridice noi, drepturile naționale se compară și se confruntă, iar dreptul european le îmbină. Pornind de la ideea unor drepturi și tradiții diferite, din spații de Common Law și din spații de tradiție romano-germanice, uniformizarea drepturilor este văzută ca o acțiune fără speranță, iar direcția unor coduri europene rămâne totuși pe linia unui mod de gândire limitat la sfera națională. Construcția europeană implică un drept al afacerilor de natură federală, chiar în lipsa unei structuri de stat de tip federal pentru statele membre, iar dreptul european, beneficiind de prioritate și aplicare directă, se suprapune peste drepturile naționale, care își mențin autoritatea, sub rezerva unei armonizări necesare; existența celor două niveluri de reguli juridice fiind o realitate cu consecințe legate de dispariția în mod progresiv a reglementărilor naționale prea diferite sau nejustificate, de multiplicarea conflictelor de legi, însă dreptul european este pregătit, fiind de observat că a încercat simplificarea și armonizarea regulilor aflate în conflict și orientarea în sens democratic, pentru protecția consumatorilor față de aplicarea unor legi naționale care să le fie străine.

j) mondializarea: dreptul european, ca drept al unui continent întreg, înseamnă mondializare și perspectivă mondială dată de frontierele mutate la limitele continentului; dreptul european este privit ca un filtru al marelui curent (cu observarea că în perioada de dinainte de semnarea Tratatului de la Roma a fost marcată de modelul american, ca model privind valorile economice și democratice), și care este cel al mondializării.

Interesul pentru studiul dreptului european al afacerilor are semnificații teoretice și practice ce sunt legate de calitatea României de stat membru al Uniunii Europene, fiind un domeniu nou, complex, important și actual pentru România¹.

Dreptul european al afacerilor vizează sistemul juridic actual al României indirect și pe termen mijlociu și lung².

¹ A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, op. cit., pp. 5-6.

² C.T. Ungureanu, *Dreptul european privat al afacerilor*, op. cit., p. 5.